

Miljöbilssituationen i Västerås

*****

(6 stjärnor av 10 möjliga)

-

En granskning av Gröna Bilister

Juli 2004

Inledning

Växthuseffekten skenar, med snabba klimatförändringar och allt våldsammare väder som följd. En huvudanledning till Sveriges bidrag av den ökande växthuseffekten är att trafikens utsläpp fortsätter att öka, medan andra sektorer utsläpp har stagnerat eller börjat minska.

EU har två konkreta mål med bäring på transporter med personbil:

- 1) Använd mängd förnyelsebara drivmedel ska 2010 uppgå till minst 5,75 procent av den totala marknaden för drivmedel.
- 2) Det genomsnittliga utsläppet av fossil koldioxid från personbilar ska 2010 vara max 120 g/km.

Varje land har ett ansvar att leva upp till målen och målen bör också gälla för det lokala miljöarbetet. Riksdag och regering har också slagit fast att det finns ett sektorsansvar, innebärande att även trafikens koldioxidutsläpp måste minska.

Bilismen är tongivande också för andra utsläpp av miljö- och hälsoskadliga ämnen, som resulterar ibland annat allergier, cancer och bullerrelaterad stress. I kommunens trafikplan slår Västerås kommun själva fast att ett förändrat bilistbeteende skulle ha stor positiv påverkan på växthusutsläppen:

Tänk om alla bilister i Västerås använde motorvärmare innan kallstart.

Då skulle, enbart under den första kilometern, utsläppen av växthusgasen koldioxid minska med 2 000 ton per år. Detta motsvarar en bensinförbrukning på 850 m³, vilket är 19 fulla tankbilar med bensin.

Tänk om alla bilister i Västerås sänkte hastigheten i trafiken med i snitt 10 km/h på landsvägarna.

Då skulle bensinförbrukningen i Västerås minska med ungefär 3,2 miljoner liter per år och utsläppen av koldioxid med ungefär 8000 ton per år. På den bensinen kan man köra bil 970 varv runt jorden. Dessutom skulle antalet dödade i västeråstrafiken rent statistiskt minska med 2 personer per år.

Tänk om alla bilister i Västerås körde 100 mil mindre per år.

Då skulle vi spara 4400 m³ bensin per år och släppa ut ungefär 10 000 ton mindre koldioxid per år. Det motsvarar en bilresa på 1 340 varv runt jorden, eller 110 tankbilar med bensin.

Tänk om dagens alla bilresor i Västerås kortare än två kilometer ersattes med cykelfärd eller promenad.

Då skulle vi spara ungefär 2 miljoner liter bensin per år. Detta minskar utsläppen av koldioxid med 4 700 ton.

Tänk om varannan av dagens bilresor kortare än 10 kilometer i Västerås ersattes med cykel eller kollektivtrafik.

Då skulle vi spara så mycket bensin att det räcker till 3 700 varv runt jorden. Det motsvarar ungefär 12 miljoner liter bensin.

Tänk om alla bilister i Västerås bytte till en bil som drog 0,65 l/mil.

Då skulle vi spara 17 miljoner liter bensin och släppa ut 40 000 ton mindre koldioxid per år.

Tänk om alla bilister i Västerås skulle praktisera sparsamt körsätt.

Då skulle vi spara 6 600 m³ bensin, vilket motsvarar en bilresa på 2 000 varv runt jorden.

Tänk om alla bilister i Västerås skulle ha rätt tryck i bildäcken.

Då skulle vi spara 3 000 m³ bensin, vilket motsvarar en bilresa på 900 varv runt jorden.

I Västerås kommun är avgaser från trafiken den största källan till luftföroreningar. I Västerås är halterna av kväveoxider och partiklar i luften tidvis höga och gällande miljö kvalitetsnormer har överskridits vid några tillfällen. De sämsta resultaten har uppmätts i den centrala staden vid "Skrapan".

Gröna Bilister granskar vilket ansvar kommuner tar för att minska bilismens miljö- och hälsopåverkan, kombinerat med en granskning av andra tongivande aktörer inom kommunen. Granskningen tjänar som vägledning för de lokala aktörer som vill bidra aktivt till ett bättre lokalt miljöarbete inom bilismområdet. Granskningen sker med stöd av Konsumentverket.

Kommunala mål

Västerås nya miljöprogram, framlagt för antagande i juni 2004, har som ett övergripande växthusrelaterat mål att "I Västerås ska vi aktivt och kontinuerligt arbeta för att minska vår klimatpåverkan". "De största utmaningarna både globalt och i Västerås är att ställa om energiförsörjning och transporter från fossila bränslen till förnyelsebara och långsiktigt uthålliga energikällor liksom att effektivisera bränsleförbrukningen för att minska behovet av energi. Genom ett aktivt och systematiskt arbete kan vi i Västerås ta vårt globala ansvar och medverka till en minskad klimatpåverkan."

Som inriktningsmål anges att "Energiförsörjningen ska så långt det är tekniskt och bränslen. Utsläpp av koldioxid från transportsektorn ska ekonomiskt möjligt baseras på förnyelsebara minska."

Miljöprogrammet slår fast att "För detta krävs:

- Minskad andel fossila bränslen till energiförsörjning
- Minskad energiförbrukning och ökad energieffektivisering
- Minskad andel biltrafik av det totala transportarbetet
- Ökad andel fordon som drivs med förnyelsebara bränslen
- Ökad gång-, cykel- och kollektivtrafik."

Kommunen ska också "vid upphandling av varor och tjänster fungera som en pådrivande kraft i arbetet för ett hållbart samhälle". Kommunen slår också fast att den ska verka enligt *Utbytesprincipen*, "det vill säga att vi i största möjliga utsträckning ska använda ämnen, produkter och processer som främjar både hälsa och miljö och som samtidigt är energi- och resurseffektiva."

Västerås kommuns bilinnehav

Västerås kommun exklusive de kommunala bolagen äger och leasar 219 personbilar. Av dessa är 13 miljöbilar, motsvarande sex procent. Av miljöbilarna drivs 12 på etanol (E85) och en på biogas. Kommunen anger att man framöver framför allt kommer att inrikta sig på biogasdrivna fordon, utifrån att en lokal biogasanläggning står klar år 2005.

Västerås genomför nu en översyn av upphandlingsrutiner, inköspolicy samt resepolicy. I dessa policydokument ingår miljörelaterade krav.

Den politiska ledningen har inte några förmåns- eller tjänstebilar. Däremot har 11 tjänstemän tjänstebil. I den policy som finns för förmånsbilar finns endast angivet att säkerhetsaspekten samt en samlad miljöbedömning skall vägas in vid valet av tjänstebil.

Stimulans till medborgarna

Att byta till miljöbil och därmed ta ett personligt ansvar för att minska utsläppen av växthusgaser kan upplevas som ett stort steg, eftersom man dels måste bryta invanda mönster och dels – för flertalet miljötekniker – investera i en viss extrakostnad vid inköpet. Därför stimulerar ett stort antal kommuner medborgarna att köpa och köra miljöbilar, t.ex. genom att:

- Betala en del av merkostnaden vid nybilsinköp. Detta gör bl.a. Linköping, Norrköping och Stockholm. Fordonet ska uppfylla miljöklass 2005.
- Erbjuder gratis eller subventionerad parkering. Detta erbjuder bl.a. Borås, Göteborg och Örebro.
- Erbjuder befrielse från trängselavgifter. Detta kommer Stockholm att göra.

Västerås stad erbjuder parkeringstillstånd – en dispens – för miljöfordon. Dispensen innebär att föraren av miljöbil inte behöver betala parkeringsavgift vid parkering på allmänna avgiftsbelagda parkeringsplatser förvaltade av Västerås stad, teknik- och idrottsförvaltningen (gäller dock ej i parkeringshuset Punkt och Klippan). Kostnaden för dispensen följer de taxor och avgifter som kommunfullmäktige beslutat, för närvarande 400 kr.

Studier har visat att man i medeltal minskar sitt bilåkande runt 50% när man går med i en bilpool. Orsaken är att man inte har en egen bil på hemma på parkeringen som man känner att man måste utnyttja för att få valuta för de dyra inköpspengarna. Istället är man fri att välja det färd sätt som är mest ekonomisk och praktiskt vid varje resa. Dessutom har det visat sig att en bilpoolsbil ersätter mellan åtta och tolv privatägda bilar. Det frigör stora ytor som man kan använda till roligare saker än parkeringsplatser.¹ I Västerås finns det bilpoolliknande SAMBIL, som ”är en ideell förening med syfte att skapa förnuftig blandning av olika trafikslag. Medlemmar som har bil (och vill) lånar ut den till andra medlemmar till självkostnadspris.”²

¹ <http://www.bilpool.se/index.jsp>.

² <http://www.bildelning.nu/pooler/sambil.html>

Bilförsäljning

Ford står för huvuddelen av miljöbilsförsäljningen i Västerås. Återförsäljaren AB Yngve Swenson uppger att man slutat ta hem några andra modeller än etanolversionen av Focus (bortsett från specialversioner), som säljs utan merkostnad jämfört med den bensindrivna modellen.

ToyotaCenter OK-Biva i Västerås, redovisar att hybridbilen Prius är slutsåld med nio månaders väntetid.

Volvo säljer flera biogas/bifuel-bilar, men återförsäljaren Hans Persson Personbilar AB lyfter inte fram dem i sin marknadsföring och har inga bilar för provkörning. Samma sak gäller för övriga märken som saluför miljöbilar.

Samtliga kontrollerade bilförsäljare har Konsumentverkets aktuella broschyr om bilars bränsleförbrukning och miljöpåverkan.

Upphandlingskrav

Västerås stad ställer ett antal krav när de upphandlar samhällsbetalda transporter, bl.a.:

- Investeringar i fordon eller annan utrustning skall ske så att minst miljömässigt bästa möjliga konventionella teknik utnyttjas. Alla investeringar som kan orsaka negativ miljöpåverkan skall föregås av samråd med Västerås stad.
- Driften skall bedrivas så att buller och skadliga utsläpp från anläggningar och fordon minimeras. Att köra så att bullernivån minimeras är särskilt viktigt i nära anslutning till sjukhus, bostäder och annan bebyggelse samt i övrigt där människor uppehåller sig.
- Fordonet skall framföras med ett mjukt körsätt så att bränsleförbrukningen hålls på en låg nivå.
- Samtliga dieseldrivna fordon skall drivas med diesel enligt miljöklass 1, eller bättre.
- Västerås stad har rätt att regelmässigt eller slumpvis kontrollera att det bränsle som används uppfyller avtalad kvalitet.
- De däck som används får inte innehålla mer än 3% polyaromatiska föreningar (PAH). Rätt ringtryck skall hållas så att rullmotståndet och bränsleförbrukningen inte är högre än nödvändigt.
- Miljövänliga bilvårdsmedel skall användas vid fordonstvätt och annat underhåll.

- All installerad fordonsutrustning som har miljöeffekt skall vara i funktion och användas enligt gällande anvisningar.

Kommunen utnyttjar däremot inte möjligheten att ställa särskilda krav på miljöfordon för t.ex. skolskjuts och färdtjänst.

Tankställen

I Västerås tätort finns möjlighet att tanka etanol/E85 på OKQ8 på Djuphamnsvägen. Närmaste ställe tanka fordonsgas är i Stockholm och närmaste tankställe för RME/rops är Uppsala eller Vallentuna.

Västerås Stad har under flera år aktivt medverkat för införande av alternativa bränslen, exempelvis etanol, för närvarande bl.a. med det s.k. Växtkraftprojektet. En biogasanläggning ska tas i drift hösten 2005. I anläggningen ska källsorterat organiskt avfall och grödor från lantbruket användas för att framställa biogas och gödselmedel. Från hösten 2004 kommer ett tiotal stadsbussar att drivas med biogas. Den sammanlagda mängden gas som kan användas som fordonsbränsle motsvarar ca 2,3 miljoner liter bensin. 40 stadsbussar, 10 renhållningsfordon och 400 personbilar beräknas kunna försörjas med bränsle. Den del av gasen som eventuellt inte säljs som fordonsbränsle används för produktion av el och värme. Västerås Stad har även ansökt om pengar inom klimat-investeringsprogrammet (KLIMP) för att stimulera fler biogasfordon inom kommunala verksamheter samt bland företag och privatpersoner.

Slutsatser och rekommendationer

Västerås ligger nära toppskiktet av landets miljöbilskommuner. Västerås får betyget 6 av maximala 10 för sitt arbete. Bland det särskilt berömvärda märks:

- Stimulans till medborgare att välja miljöfordon, i form av subventionerad parkering.
- Kommunens högt ställda ambitioner när det gäller introduktion av biogas.
- Konkreta miljökrav för samhällsbetalda transporter.
- Kommunens inköp av miljöfordon.

Utifrån vår granskning har vi fem huvudsakliga rekommendationer till Västerås kommun:

- 1) Ta nästa steg i upphandlingen av transporter så att miljökraven också omfattar en successivt ökande andel miljöfordon.
- 2) Införa ett slutdatum för fossilbränsle drivna personbilar i kommunal ägo.
- 3) Bredda stimulansen för medborgarna att köpa miljöbil till att omfatta också delfinansiering av merkostnaden vid inköp av nybil – särskilt relevant mot bakgrund av kommunens pågående biogassatsning.

- 4) Avskaffa de kommunala tjänstebilarna eller (i andra hand) kräv att de framgent ska vara av miljöbilstyp.
- 5) Stimulera etableringen av fler pumpar med miljöbränsle, i första hand för biogas (eventuellt en mobil sådan i avvaktan på att den kommunala pumpen ska öppna) och etanol/E85.

Denna rapport är framtagen av Gröna Bilister med finansiering från Konsumentverket. Rapporten är baserad på enkätsvar från Västerås kommun, företrätt av Maria Steinbach Lindgren, miljöstrateg på stadsledningskontoret.

För ytterligare information: Kontakta Mattias Goldmann, mattias.goldmann@gronabilister.se. Se även www.gronabilister.se.